

УДК 336.76(045)

З. В. Юринець,
 д. е. н., професор кафедри менеджменту,
 Львівський національний університет імені Івана Франка
 ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9027-2349>

М. П. Денисенко,
 д. е. н., професор кафедри менеджменту та підприємництва, Центральнорайонський
 державний університет імені Володимира Винниченка
 ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8767-9762>

О. М. Левченко,
 д. е. н., професор, завідувач кафедри менеджменту та підприємництва,
 Центральнорайонський державний університет імені Володимира Винниченка
 ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5452-7420>

В. А. Дорошко,
 к. мед. н., доцент кафедри патологічної фізіології,
 Буковинський державний медичний університет
 ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4906-0330>

DOI: 10.32702/2306-6814.2026.3.75

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Z. Yurynets,
 Doctor of Economic Sciences, Professor of the Department of Management,
 Ivan Franko National University of Lviv
 M. Denysenko,
 Doctor of Economic Sciences, Department of Mathematics and Methods of its Teaching,
 Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University, Kropyvnytskyi
 O. Levchenko,
 Doctor of Economic Sciences, Head of the Department of Management and Entrepreneurship,
 Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University, Kropyvnytskyi
 V. Doroshko,
 PhD, Associate Professor of the Department of Pathological Physiology,
 Bukovyna State Medical University

INFORMATION TECHNOLOGIES AND INFORMATION SYSTEMS IN THE ENTERPRISE MANAGEMENT SYSTEM

У статті проведено аналіз сучасних інформаційних технологій, оцінку їхнього впливу на управління підприємством та пропозиція напрямів вдосконалення інформаційної системи управління; формування структурної моделі квінтесенції інформаційних технологій та інформаційних систем у системі управління підприємством. Встановлено, що сучасні умови розвитку світової економіки характеризуються надзвичайно високою динамікою змін, що виникають під впливом науково-технічного прогресу, цифровізації, зростання конкуренції та невизначеності зовнішнього середовища. Підприємства більше не можуть функціонувати, спираючись виключно на традиційні методи управління, адже вони вже не забезпечують достатньої швидкості реагування на ринкові зміни. У таких умовах першорядного значення набувають інформаційні ресур-

си: дані, інформаційні системи, програмні комплекси та широкий спектр інформаційних технологій, що дають змогу здійснювати ефективний збір, аналіз, передавання і використання інформації для ухвалення управлінських рішень. Саме тому стаття присвячена комплексному дослідженню ролі інформаційних технологій та інформаційних систем у системі управління підприємством та визначенню їх впливу на ефективність прийняття стратегічних, тактичних та оперативних рішень. Запропоновано структурну модель квінтесенції інформаційних технологій та інформаційних систем у системі управління підприємством.

The article analyzes modern information technologies, assesses their impact on enterprise management and proposes directions for improving the management information system; formation of a structural model of the quintessence of information technologies and information systems in the enterprise management system. In accordance with the goal, the following tasks were set: to reveal the essence and role of information technologies in the enterprise management system, to analyze modern information technologies and their impact on the efficiency of enterprise management, to investigate information systems as a tool for supporting management decisions, to determine promising directions of information technologies and their advantages for enterprises, to propose ways to increase the effectiveness of management with the help of information technologies. It has been established that the current conditions of the development of the world economy are characterized by extremely high dynamics of changes arising under the influence of scientific and technical progress, digitalization, increased competition and uncertainty of the external environment. Enterprises can no longer function based solely on traditional management methods, because they no longer provide sufficient speed of response to market changes. In such conditions, information resources are of primary importance: data, information systems, software complexes and a wide range of information technologies that make it possible to carry out effective collection, analysis, transmission and use of information for making management decisions. Information systems have been found to cover all levels of management and link units together, turning large data sets into useful information. Modern technologies, in particular artificial intelligence and cloud computing, open up new development opportunities, make it possible to create flexible and effective solutions, automate routine processes and support the strategic goals of the enterprise. That is why the article is devoted to a comprehensive study of the role of information technologies and information systems in the enterprise management system and the determination of their impact on the effectiveness of strategic, tactical and operational decision-making. A structural model of the quintessence of information technologies and information systems in the enterprise management system is proposed.

Ключові слова: управління, система управління, підприємство, інформаційні технології, інформаційні системи.

Key words: management, management system, enterprise, information technologies, information systems.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Швидкоплинність змін, що відбуваються в навколишньому середовищі, що є наслідком науково-технічного прогресу, зростаючої конкуренції, підвищеного ризику і невизначеності роблять ведення бізнесу надзвичайно складним за таких умов. Підприємства повинні не тільки досліджувати зміни, але швид-

ко й ефективно реагувати на нові умови та коригувати розроблені стратегії розвитку, переосмислюючи поставлені організаційні цілі, змінюючи відносини з навколишнім середовищем, запроваджуючи нові методи управління та розвиваючи унікальні компетенції [1]. Підприємства прагнуть досягти організаційних цілей у результаті отримання конкретної конкурентної переваги над своїми конкурентами, що проявляється в кращому використанні ресурсів і компетенцій.

Сьогодні інформація, інформаційні системи й пов'язані з ними інформаційні технології, які використовуються для збору, обробки і використання у процесі управління підприємствами, стають надзвичайно цінним джерелом конкурентоспроможності. Зростаюча важливість інформації в веденні бізнесу особливо помітна в процесі її використання в системах управління знаннями. Інформація є ресурсом, який впливає на конкурентоспроможність підприємства. Достовірна інформація є елементом конкурентної переваги, що відображається на змінах, які відбуваються не тільки в характері інформації, але і в методах її отримання, обробки та використання. Все це визначається розвитком сучасних інформаційних технологій, які відповідають за сприятливі умови для ефективного управління отриманою інформацією, завдяки чому вони стають важливим елементом впливу на конкурентоспроможність підприємств.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

У наукових працях різних економістів досліджуються проблеми управління підприємством на підґрунті інформаційних технологій та впровадження інформаційної системи. Балановська Т. І. [2], Михайліченко М. В. [2] вивчають особливості реалізації та вдосконалення сучасних інформаційних технологій для управління персоналом на підприємстві. Волянська-Савчук Л. В. [3], Мацишина М. В. [3] аналізують теоретичні та практичні аспекти впровадження інформаційних технологій в управлінні підприємством, зокрема розглядають особливості управління його різними функціональними сферами. Нікіфорова Л. О. [4], Трохименко Д. В. [4] акцентують увагу на необхідності постійного розвитку інформаційних технологій та інформаційної системи для підвищення ефективності та конкурентоспроможності підприємства. Сінгх А. Дж. [5], Сінгх А. П. [5] відобразили складний зв'язок між інформаційними технологіями та організаційною стратегією, описали як інформаційні системи та організаційні структури набули значення та взаємозв'язку, інтеграцію інформаційних технологій у ключову діяльність компанії та перетворення її на стратегічний фактор.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою дослідження є дослідити сучасні інформаційні технології, оцінити їх вплив на управління підприємством та запропонувати напрями вдосконалення інформаційної системи управління; формування структурної моделі квінтесенції інформаційних технологій та інформаційних систем у системі управління підприємством.

Відповідно до мети, поставлено такі завдання: розкрити сутність та роль інформаційних технологій у системі управління підприємством, проаналізувати сучасні інформаційні технології та їх вплив на ефективність управління підприємством, дослідити інформаційні системи як інструмент підтримки управлінських рішень, визначити перспективні напрями інформаційних технологій та їх переваги для підприємств, запропонувати шляхи

підвищення результативності управління за допомогою інформаційних технологій.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Інформаційні технології стрімко розвиваються в соціальному, політичному та економічному житті і як ніколи відіграють вагомий фундаментальну роль. Зміна середовища, процес глобалізації, розвиток підприємств, зростання конкуренції на ринку і, насамперед, нарощення обсягу інформації, що використовується підприємствами, свідчить про збільшення вимог до інформаційних технологій і систем. Все це потребує відповідної підтримки технологічних рішень.

Інформаційні технології стали важливими в діяльності кожної організації [2]. Вони дають змогу обробляти великі обсяги даних, підтримуючи економічні процеси, надаючи інформацію для ухвалення рішень на різних рівнях управління підприємством [3]. Інформаційні технології є середовищем для обміну інформацією всередині організації та з її навколишнім середовищем. Тому інформаційні технології є критичним чинником досягнення успіху та інструментом підвищення ефективності, створення конкурентної переваги. Необхідне нове бачення на місце, роль і спосіб управління інфраструктурою інформаційних технологій в організації [4].

Інформаційні технології, дають змогу вдосконалити управлінські процеси на підприємстві, суттєво впливаючи на підвищення їхньої конкурентоспроможності, що необхідно для зниження операційних витрат, підвищення якості продукції та послуг, диверсифікації і отримання переваг з необмеженого доступу до інформації про підприємство та його середовище.

Сьогодні простежується суттєве збільшення кількості інформації, її складності та змінності, що зумовило потребу розроблення інформаційних систем, які швидко набули значного впливу на конкурентоспроможність підприємства. Водночас з інформаційними системами з'явилися і поширилися абсолютно нові технології, які використовуються для збору і зберігання, але і передачі, обробки і представлення інформації у відповідних формах і ситуаціях. Крім того, ці технології дають змогу розширювати та працювати із складними інформаційними системами та впливати на стратегії розвитку та структуру підприємств. Вони також створюють нові можливості для розвитку підприємств, оскільки можуть бути використані для отримання конкурентної переваги через впровадження нових форм управління, поліпшення внутрішньої комунікації, підвищення продуктивності, зниження витрат і покращення результатів, розвитку нових видів підприємницької діяльності. На жаль, великий обсяг даних, доступних підприємствам, не завжди належним чином обробляється і використовується їх керівництвом.

Інформаційна система пов'язує організаційні рівні та підрозділи між собою та середовищем, охоплює всі сфери діяльності підприємства, всі рівні управління та ухвалення рішень. Вона спрямована на надання інфор-

Рис. 1. Інформаційні технології та інформаційні системи у системі управління підприємством

Джерело: розроблено авторами.

мації належної якості (точну, актуальну, важливу, корисну, у відповідній кількості), впливаючи на прискорення та оптимізацію процесів ухвалення рішень на підприємстві.

Квінтесенція інформаційних технологій та інформаційних систем у системі управління підприємством ґрунтується на визначенні їх взаємозв'язків (рис. 1).

Сьогодні інформаційні технології посідають центральне місце в системі управління підприємства, оскільки забезпечують швидкий обмін даними, автоматизацію бізнес-процесів і підтримку ухвалення управлінських рішень. Вони допомагають підвищити ефективність планування, контролю, аналізу та комунікацій між підрозділами, а також сприяють зниженню витрат і підвищенню конкурентоспроможності. Сучасні ІТ-рішення інтегрують усі функціональні сфери підприємства в єдину інформаційну платформу, що робить управління прозорим, гнучким і орієнтованим на результат.

Система управління в організації — це сукупність заходів, які охоплюють повний цикл процесу управління (планування і ухвалення рішень, організування, керівництво як процес управління персоналом, контроль ресурсів організації (людських, фінансових, матеріальних та інформаційних) і виконуються з наміром досягнення цілей ефективним і результативним способом.

Інформаційна система постає як багаторівнева структура, яка дає змогу користувачеві цієї системи трансформувати конкретну інформацію у необхідну вихідну інформацію завдяки відповідним процедурам і моделям. В результаті отримання такої інформації ухвалюються конкретні рішення [2].

Сучасна інформаційна система представлена як система, в якій використовуються інформаційні технології [3].

Інформаційні системи підтримують осіб, які приймають рішення, у прийнятті рішень різного характеру: від добре структурованих до неструктурованих. У більшості організацій можна виділити три рівні.

Інформаційна технологія пронизує ланцюжок створення вартості в організації в кожній зі своїх ланок, трансформуючи спосіб виконання вартісної діяльності та суть зв'язків між ними, що впливає на конкурентоспроможність і змінює спосіб задоволення потреб покупців. Це пояснює, чому інформаційні технології набули стратегічного значення [5].

Розробка програмного забезпечення відіграє вирішальну роль у сфері інформаційних технологій, що дає змогу створювати програми та системи, які полегшують різні види діяльності, такі як керування даними, зв'язок та автоматизація.

Варто виділити дві найвпливовіші сучасні тенденції у розвитку програмного забезпечення для інформаційних технологій — штучний інтелект і хмарні обчислення.

Штучний інтелект привернув значну увагу в останні роки, і все більш поширеним стає його застосування в розробці програмного забезпечення. Штучний інтелект революціонує спосіб розроблення та використання програмного забезпечення. Технології штучного інтелекту використовуються для створення інтелектуальних програм, які можуть автоматизувати завдання.

Хмарні обчислення стали фундаментальною технологією в сучасній розробці програмного забезпечення, що дає змогу отримувати доступ до масштабованих і гнучких обчислювальних ресурсів, швидко масштабувати ресурси за потреби та забезпечувати високу доступність, спростити управління складними програмними системами.

ВИСНОВКИ

Інформаційні технології стали ключовим елементом сучасного управління підприємством. Вони забезпечують швидкий обмін даними, автоматизацію бізнес-процесів, точну та актуальну інформацію для ухвалення рішень. Завдяки інформаційним технологіям підприємства знижують витрати, підвищують якість продукції та послуг, покращують планування й контроль, зміцнюють конкурентні позиції на ринку. Інформаційні системи охоплюють усі рівні управління й пов'язують підрозділи між собою, перетворюючи великі масиви даних на корисну інформацію. Сучасні технології, зокрема штучний інтелект та хмарні обчислення, відкривають нові можливості розвитку, дають змогу створювати гнучкі та ефективні рішення, автоматизувати рутинні процеси й підтримувати стратегічні цілі підприємства. Отже, роль інформаційних технологій у системі управління вже не допоміжна, а основа, яка визначає ефективність, конкурентоспроможність і потенціал розвитку будь-якої організації.

Література:

1. Yurynets Z., Bayda B., Petruch O. Country's economic competitiveness increasing within innovation component. *Економічний Часопис-XXI*, 2015. № 9—10, С. 32—35.
2. Балановська Т. І., Михайліченко М. В., Троян А. В. Сучасні технології управління персоналом: навч. посіб. Київ: ФОП Ямчинський О. В. 2020. 466 с
3. Волянська-Савчук Л. В., Мацишина М. В. Інформаційні технології в управлінні персоналом і економіці праці: теоретичні та практичні аспекти. *Приазовський економічний вісник*. 2018. № 5 (10). Р. 144—149
4. Нікіфорова Л. О., Трохименко Д. В. Управління персоналом підприємства з використанням інформаційних технологій. 2023. URL: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/49120/23681.pdf?sequence=3&isAllowed=y>
5. Singh A. J., Singh A. P. Evolution of Information Technology: A Comprehensive Review. *Asian Journal of Current Research*. 2024. No 9 (4). Р. 78—90. URL: https://www.researchgate.net/publication/385010783_Evolution_of_Information_Technology_A_Comprehensive_Review

References:

1. Yurynets, Z., Bayda, B., and Petruch, O. (2015), "Country's economic competitiveness increasing within innovation component", *Economic Journal-XXI*, vol. 9-10, pp. 32—35.
2. Balanovska, T. I., Mykhailichenko, M. V. and Troian, A. V. (2020), *Suchasni tekhnolohii upravlinnia personalom* [Modern technologies of personnel management], FOP Yamchynskiy O. V., Kyiv, Ukraine.

3. Volyanska-Savchuk, L.V., and Matsyshina, M.V. (2018), "Information technologies in personnel management and labor economics: theoretical and practical aspects". *Azov Economic Bulletin*, vol. 5, no. 10, pp. 144—149.

4. Nikiforova, L.O. and Trokhymenko, D.V. (2023), "Enterprise personnel management using information technologies", Available at: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/49120/23681.pdf?sequence=3&isAllowed=y> (Accessed 5 Sep 2025).

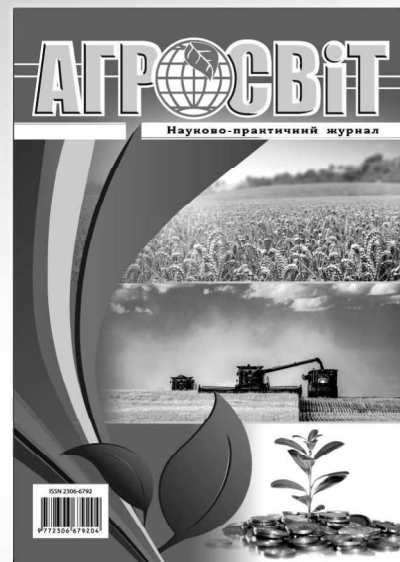
5. Singh, A. J. and Singh, A. P. (2024), "Evolution of Information Technology: A Comprehensive Review", *Asian Journal of Current Research*, vol. 9, no. 4, pp. 78—90, Available at: https://www.researchgate.net/publication/385010783_Evolution_of_Information_Technology_A_Comprehensive_Review (Accessed 5 Sep 2025).

Стаття надійшла до редакції 25.01.2026 р.

АГРОСВІТ

<https://nauka.com.ua>

Передплатний індекс: 23847

Виходить 24 рази на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292